

Выходятъ во Львовѣ во Вторникъ, Четвергъ и Суботнѣмъ **кроме русскихъ опятъ** о 4-ой годъ попола. Литер. додатокъ **Библиотекъ** и **повѣстей** выходятъ по 2 печат. ар. **каждого 16-го и послѣдняго дня** каждого мѣсяца.

Редакция, администрація и економическая часть Ч. 44 улич. Галицка.

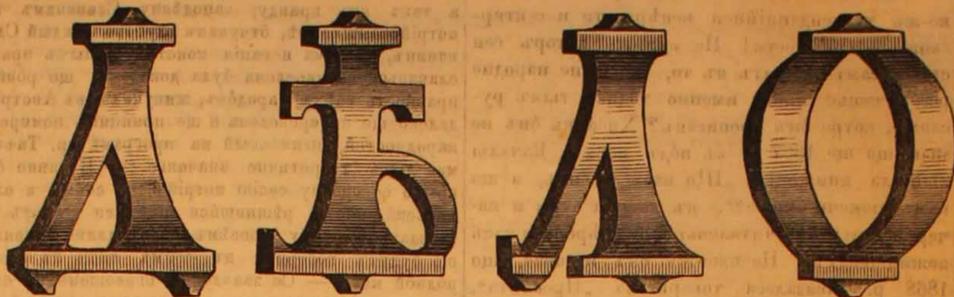
Всѣмъ лицамъ, посылающимъ и рекламирующимъ вложить пересылать **подъ адресомъ:** редакция и администрація „Дѣло“ Ч. 44 улич. Галицка.

Рублины не ввертаются, только на поперекъ востережка.

Подписное число стоитъ 12 кр. а в. Оглашенія принимаются по цѣнѣ 6 кр. а в. отъ одного отпечатка.

Рекламація неоплаченной вѣдомости отъ порта.

Предплату наложить пересылать **оранко** (наилучше почтовымъ переводомъ) до: Администрація часописокъ „Дѣло“ улич. Галицка, Ч. 44.

Предплату на „Дѣло“ для **Львовъ:** для **Россіи:**
 на первый рубль . . . 12 ар. на первый рубль . . . 12 рубл.
 на полъ року . . . 6 ар. на полъ року . . . 6 рубл.
 на четверть року . . . 3 ар. на четверть року . . . 3 рубл.
 съ доп. „Библиотекъ“ . . . съ доп. „Библиотекъ“:
 на первый рубль . . . 16 ар. на первый рубль . . . 16 рубл.
 на полъ року . . . 8 ар. на полъ року . . . 8 рубл.
 на четверть року . . . 4 ар. на четверть року . . . 4 рубл.
 на емкѣ додатокъ: на емкѣ додатокъ:
 на первый рубль . . . 5 ар. на первый рубль . . . 5 рубл.
 на полъ року . . . 2 ар. 50 на полъ року . . . 2 рубл.
 на четверть року . . . 1 ар. 25 на четверть року . . . 1 рубл.
 Для **Варшавы, отъ Россіи:**
 на первый рубль . . . 15 ар.
 на полъ року . . . 7 ар. 50
 на четверть року . . . 3 ар. 75
 съ доп. „Библиотекъ“ . . . на емкѣ додатокъ:
 на первый рубль . . . 19 ар. на первый рубль . . . 6 рубл.

Небавомъ розпочинався II-гій повѣртокъ, а взглядно III-гій четвертокъ сегорочного издавництва „Дѣла“.

Просимо П. Т. Предплатниківъ посѣдити съ редакціою и виробляемъ довговѣ, бо наша Редакція, якъ и кожда друга, съ початкомъ повѣрки має надѣбно великія выдатки, — а все мусить платити готівкою.

Школы народній и ихъ впливъ на бытъ матеріальный краю.

Видѣвъ вѣкоторый въ оборонцѣвъ не твердивъ, що нынѣшній школы отповѣдають своѣй цѣли. Не улагає сумнѣвови, що школа мусить числитися съ потребамъ краю, котрого добру має служити; она мусить числитися съ потребамъ житя тыхъ, котрыхъ виховує. Мы вже сказали, що школа, котра того не робить, не має раціи быти. Школа добра подносить людъ и край, школа зла руйнує одного и другого. Дятого школа — або добра, або вѣйка.

Звѣдъ рѣльничій у Вѣднѣ въ 1879 році ухваливъ рѣволюцію жадаючи, чтобы для выгона вѣдновныхъ учителей въ семинаріяхъ учительскихъ запроваджена была наука рѣльничества. Бѣльшость членѣвъ того вѣваду ставили мужъ въ край въ господарствѣ высше поусуевныхъ, котрѣ о станѣ господарствѣ рѣльничѣ, особливо хлопскихъ въ Галичинѣ ледви слабе могутъ мати понятъе. Що сказали-бы они якъ-бы сюды прійшли и увидѣли!

Повторяемо до пересыту: край нашъ рѣльничій, а якъ-же у насъ господаратся? Свѣтъ поступає, а у насъ господаруєся такъ, якъ нашѣ дѣды, прадѣды господарили. Безъ наукъ университетскихъ а навѣтъ гуманитарныхъ и безъ грамматики ще много людей жие на землѣ; але безъ умѣтного вывѣскуваня землѣ за помощью освѣченого людю — жити не можна. Сего доказомъ наша нужда, споводована ванедбаньемъ людю.

Не належить забувати, что нынѣ только въ отповѣднѣ освѣченю масъ народа лежить на дѣла нашой долѣ для краю и насъ всѣхъ. Решта все, якъ сплавность рѣкъ, трансверсальной дороги и т. п. — могутъ помогчи только при освѣтѣ; иначе послужатъ они хоба тымъ, що заберутъ землю нашъ, чтобы мали лекше вывезити свои плоды.

Ото-жъ выхованье и освѣта людю вымагають наглядно и въ основѣ реформы школъ людювыхъ; вымагають передовѣсьмъ заведеня науки господарства въ школахъ початковыхъ и семинаріяхъ учительскихъ, але такъ, чтобы наука тая становила предметъ головной, котрому належить перше мѣсце.

Такъ потреба вѣвны плану наукового въ семинаріяхъ учительскихъ и школахъ людювыхъ, чтобы предметы науковѣ для селянина менше потрібной были усунуенѣ, а за тов, чтобы бѣльша часть часу была призначена на науки практичны, особливо господарства домового и рѣльного.

- До того потрібной два условія:
- а) чтобы учителя были отвѣтно выобразованѣ;
 - б) чтобы при школѣ были огородъ и поле, де можна-бы практиковати.

Тымъ способомъ повинной-бы дѣти сельскѣ научитися обходитися съ навозомъ, робити землю пухкою, научитися о управѣ ростинъ пастевныхъ, о плодовитнѣ, въ загалѣ о улучшеню господарства. Такъ дѣти кромѣ читаня и писаня могли-бы научитися въ школѣ наукѣ природничихъ о стѣлско, чтобы умѣли школьдыи впливыи усевати, а пріяныи вывѣскувати до свои цѣли.

Такъ перша рѣчь — належить учить господарства поправного рѣльного. Але ту ще не конецъ. Часто вже подношено пытанье: чому квестія неурожаю, звязана съ квестією голоду въ краю нашомъ? На квестію тую отповѣвъ графъ Лубенскій. „Въ нашомъ краю —

повѣдає графъ — пытанье неурожаю лучитя тѣсно съ пытаньемъ голодовымъ, а то въ той иричины, что у насъ все опираєся на одной галузи, все зависить отъ того, что кождо року земля уродить. Богатство кождо краю обчисляєся въ загалного выеку, котрый людность отримує отъ всѣхъ галузей: въ промыслу, рукодѣль, торговлѣ и рѣльничества — разомъ ввятьхъ. Недоборъ въ одномъ покрываєся доходомъ въ другихъ. Бєтъ доказано, что коли край якій опирає свой бытъ на одной продукціи, то завѣдгы мусить бути въ великомъ небезпеченствѣ, есть выставленый на вѣубоженье, навѣтъ на загалду. Тов власне обмеженье на одну галузь робить, что кождо часный неурожаи вѣжєся съ пытаньемъ голоду. Браку, выликаваного неурожаемъ, нема чимъ покрыти. Нивскій ступень розвоюи индустрии, рукодѣль и торговлѣ есть головною причиною, чому неурожаи вѣжєся съ квестією житя або смерти.“

Треба-бы дятого рѣльничкови утворити иншѣ щежерела доходѣвъ и зарѣбку, — треба, чтобы кождый учився яког ремѣсла и до того вже способився отъ школы, — якъ се вже въ иншыхъ краяхъ практиковуєся — черезъ варстаты школьны, практику школьну. По убѣченю школы есть звичайно за пѣвно. Школа повинна дати практичне приготованье до рѣльничества, промыслу, рукодѣль, господарства домового. Не досить знати, что масєя зробити, треба ще мати вправу до того. Бракъ вправы чинить, что мы все спроваджуемо въ заграницѣ, навѣтъ забавки для дѣтей, якъ вѣжки, тачки и т. д. Най нѣкто не каже, яко-бы жадаю, чтобы въ школы выходили добры шевцѣ, колѣдѣ, и т. д. Школа повинна дати только приготованье, вказати способы, якими-бы свои доходы помножити можна.

Нема что сумнѣватися, что запровадження робѣтнѣ школьной у всѣхъ трехъ ви частяхъ а также заведенье школьной касы ошадности, есть, якъ въ взглядѣвъ экономичныхъ такъ и педагогичныхъ, не только пожадане и можливе, але и конечно. Институци того рода вже суть отъ давна въ рѣжныхъ краяхъ и ведля загалного мнѣнїя и справозданъ властей школьныхъ, выдають тамъ свѣтлы результаты экономичны и педагогичны. Хоба только неохота, або уперденье може уважати ихъ у насъ непотрѣбными або невозможными. И проф. Юрій Гарвотъ въ своѣмъ меморіалѣ до сойму жадає утвореня въ кождой громадѣ школы, сполученой съ робѣтною для дѣтей, а также заведеня школьныхъ касъ ошадности. Тогда не було-бы треба силувати родичѣвъ до послыания дѣтей до школы, анѣ дѣтей екзекуціями до неи вганяти, бо тогда школа була-бы для людю — а не людъ для школы. Ото-жъ друга рѣчь — при доброй школѣ повинной бути робѣтнѣ школьнѣ и школьна каса ошадности. Така школа мусѣла-бы поднести освѣту и добробытъ въ краю.

Читали мы недавно, что въ Царствѣ Польскомъ графиня Браницка вложила 288.000 рублѣвъ на вложенье въ своихъ добрахъ сельскихъ школъ, въ котрыхъ-бы дѣти учились также ремѣсла. У насъ противно. Въ селѣ Грядѣ, де учителемъ бувъ Иванъ Васильевичъ, виробляли ученики въ школѣ рѣжнѣ внаряды, якъ плужки, вѣжки и др. Учителю той дѣстававъ за се похвалный декреты, а наконецъ его усунули подѣ предлогомъ нехосенныхъ результатовъ его науки. У насъ уважєся людъ для школы, для учительѣвъ.

Коли мы вже вгадали за учительѣвъ, то приглянемся трохи ближе тому элементу.

Не буду писати рѣчей загално знаныхъ, але хочу звернути увагу, якѣ голоса отъ нихъ самыхъ подносятся.

Учитель аная, на яку платню подаєся, Крава рада школьна, организуочи школы, поодѣсила имъ платѣ. Учителѣ однакожъ

тывами, чи въ рухъ пускає фабрики, чи розсаджуючи скалы робить тунелѣ, чи будувє каналы, чи вертає новѣ дороги, чи ставляє великѣ будовы, лучитя у смѣлѣ рентовнѣ предпрїемства; чи лишень продукує и выводитъ на торгъ въ масѣ худобу, вѣбже, вовну; або чи только нагромаджує велику силу вугля, дровѣ, а нехай и камѣня, призначеныхъ для експорту, а бодай для транспорту. Се все буде называтися вартнымъ, бо есть реальне. И такє житье (вглядно народне) стемплює свѣтъ реальный знакомъ правдивой жизненности, а политика отважує его обережно на своихъ чужныхъ важкахъ. Съ идеальными, нехай-бы и найвнеслѣйшими тенденціями, съ жадаванями въ титулу права и справедливости, яко такими, свѣтъ нынѣшний не числится а переходить надъ ними просто до порядку дневного.

Що въ такомъ часѣ матеріальный (экономичный) бытъ яког суспѣльности чи то народу есть головною подставою (conditio sine qua non), подвалююи всякого быту (национального, политичного), — се буде, вѣдєсь, аснымъ и врозумѣлымъ кождому. Що дальше въ такомъ часѣ грошѣ, чи то ихъ скупленье, капиталъ, тая можновладна сила, котрой подданѣ съ цѣлою душею торговля, индустриа, передъ котрою начинаєся праця, котрой выслугуєся наука, до котрой горнєся штука, и передъ котрою коритєя политика, грають найпершу рѣлю, — на те также мабутъ доказу не потреба, бо се всякій чувѣ дѣтливо. Но хочъ и мы, Русины то вавадто добре знаємо, прецѣ мовѣ-бы на те забуваючи, уводимосє неразъ самими идеальными поглядами, котры въ томъ разѣ, яко такѣ суть лишь мрѣвямъ. Намъ, такому пригнобленому народову, котрый такими жертвами окуплює свое право житя, намъ належало-бы наибѣльше о томъ памятати.

Здавалосє-бы, беручи рѣчь абстрактно, что прецѣ есть одинъ идеальный чинникъ, котрый на боцѣ стоить отъ того реального напрямку часу, въ трохи съ нимъ не мѣшаючися, а се есть — церковь. Такъ представляєся рѣчь абстрактно. Но цѣлкомъ инакше на дѣлѣ. На дѣлѣ есть церковь такъ добре экономичнымъ факторомъ, якъ не одна инша свѣтова институци и то не-абы якимъ, значитъ, что она має свои великѣ экономичны потребы, для котрыхъ заспокоюя потребує экономичныхъ средствъ, се есть грошей. Не кладучи въ расчетъ коштѣвъ будовы церквей, ихъ орнаментики, яко коштѣвъ закладныхъ чи споряженя, самѣ текучы потребы, якъ анарѣдѣвъ, ривъ, свѣтла и т. д. вымагають что разъ новыхъ, значныхъ сумъ. Але чи то только то! А для самыхъ духовныхъ (не обрядовыхъ, не литургичныхъ), сказати-бъ миссийныхъ потребъ чи не треба грошей? А ну, чи потрафили-бъ певнѣ духовнѣ корпораціи свои мисіи для вѣчного ушасливленя людю такъ гладко переводити, коли-бъ у нихъ не було грошей? Чи влетѣлось-бы только тыхъ духовныхъ пташекѣвъ на нашу Русь, коли-бъ у нихъ не було тыхъ чи то паперныхъ (банкнотныхъ), чи сѣрѣбряныхъ, чи золотыхъ крылецъ? Анѣ думати! Сидѣли-бъ тамъ, де вродились. Нашому бо братови неразъ дорога до Львова выводитъ якъ-бы подорожъ ва Атлантикѣ, а все то черезъ тѣ грошѣ. Тымъ то и тѣ небожата-пташечки такъ и пильнують своихъ крылецъ.

Справы церковно-экономичны.

I. In hoc signo vinces.

Жиемо въ вѣцѣ дуже реальномъ. Не идеальнѣ мотивы, не идеальнѣ цѣли по собѣ сууть тыми спужинами, котры ворущатъ такъ сильно и въ такомъ интензивномъ руху удержують суспѣльный организмъ теперѣшной людскости; ними суть головно реальный побужденя, реальный тенденци. Те, что приноситъ реальну користь для житя, что служить такой цѣли, або бодай что найближе съ реальнымъ житьемъ стькаєся, се только набирає ваги, се возбуждує интересъ. Такъ и вчинилося, что такой реалистичный напрямъ заводѣвъ на всѣхъ областяхъ культурного житя людскости, выйшовъ повсюднымъ триумфаторомъ. Въ его дуєвъ нормуются межинароднѣ относины, ладнаются алянсы, вытыкаются дороги внутрѣшной и заграничной политики поодинокихъ державъ, онѣ кермує соціальнымъ рухомъ, ему служить наука, ему намагаєся подѣ ладъ ити навѣтъ така идеальна сторона житя людского, якъ штука. Не думаемо вдаватися въ робѣръ того пытаня: чи такой бєзвглядный реальный отповѣдає цѣлковито идеалюи людскости, чи онѣ заспокоює всѣ жадаия людской души? — бо се не лежитъ въ плавнѣ нынѣшной нашой роботы; мы констатуємо лишь фактъ, что такъ есть. А доказѣвъ широкихъ для потверженя сего факту доставляти мабутъ не потреба: они готовѣ у всякого подѣ рукою. Выстане нагадати такой свѣжѣ подѣвъ въ свѣтовой политики, якъ справы Египту, Тонкину, Мадагаскару и той такъ довидно важничившѣ-ся напрямъ политики колоніальной майже всѣхъ державъ европейскихъ, а въ области внутрѣшной политики державъ такѣ пытаня — рѣвно майже всюды поставленѣ на порядку дневномъ, — якъ аграрне и робѣтничке. Яка-жъ есть головна характеристика и яка стала тенденци сего реализму? Ото те, что онѣ шукає твердого (певного, дѣйствного) матеріального (вглядно физичного, физиологичного) грунту яко правдивою основой для житя, и тую основу старєся, колько лишь можна, расширити и вбогатити и въ ней жизненности и трєвалости для своихъ дѣлъ добувати. Теоретично онѣ идентификуєся съ всякою дѣйствною, готовою силою, практично документуєся онѣ вытворами той силы чи ви нагромаженымъ засобомъ, все одно, чи та сила перетворена въ пару жєне парходами, локомо-

тивами, чи въ рухъ пускає фабрики, чи розсаджуючи скалы робить тунелѣ, чи будувє каналы, чи вертає новѣ дороги, чи ставляє великѣ будовы, лучитя у смѣлѣ рентовнѣ предпрїемства; чи лишень продукує и выводитъ на торгъ въ масѣ худобу, вѣбже, вовну; або чи только нагромаджує велику силу вугля, дровѣ, а нехай и камѣня, призначеныхъ для експорту, а бодай для транспорту. Се все буде называтися вартнымъ, бо есть реальне. И такє житье (вглядно народне) стемплює свѣтъ реальный знакомъ правдивой жизненности, а политика отважує его обережно на своихъ чужныхъ важкахъ. Съ идеальными, нехай-бы и найвнеслѣйшими тенденціями, съ жадаванями въ титулу права и справедливости, яко такими, свѣтъ нынѣшний не числится а переходить надъ ними просто до порядку дневного.

Що въ такомъ часѣ матеріальный (экономичный) бытъ яког суспѣльности чи то народу есть головною подставою (conditio sine qua non), подвалююи всякого быту (национального, политичного), — се буде, вѣдєсь, аснымъ и врозумѣлымъ кождому. Що дальше въ такомъ часѣ грошѣ, чи то ихъ скупленье, капиталъ, тая можновладна сила, котрой подданѣ съ цѣлою душею торговля, индустриа, передъ котрою начинаєся праця, котрой выслугуєся наука, до котрой горнєся штука, и передъ котрою коритєя политика, грають найпершу рѣлю, — на те также мабутъ доказу не потреба, бо се всякій чувѣ дѣтливо. Но хочъ и мы, Русины то вавадто добре знаємо, прецѣ мовѣ-бы на те забуваючи, уводимосє неразъ самими идеальными поглядами, котры въ томъ разѣ, яко такѣ суть лишь мрѣвямъ. Намъ, такому пригнобленому народову, котрый такими жертвами окуплює свое право житя, намъ належало-бы наибѣльше о томъ памятати.

Здавалосє-бы, беручи рѣчь абстрактно, что прецѣ есть одинъ идеальный чинникъ, котрый на боцѣ стоить отъ того реального напрямку часу, въ трохи съ нимъ не мѣшаючися, а се есть — церковь. Такъ представляєся рѣчь абстрактно. Но цѣлкомъ инакше на дѣлѣ. На дѣлѣ есть церковь такъ добре экономичнымъ факторомъ, якъ не одна инша свѣтова институци и то не-абы якимъ, значитъ, что она має свои великѣ экономичны потребы, для котрыхъ заспокоюя потребує экономичныхъ средствъ, се есть грошей. Не кладучи въ расчетъ коштѣвъ будовы церквей, ихъ орнаментики, яко коштѣвъ закладныхъ чи споряженя, самѣ текучы потребы, якъ анарѣдѣвъ, ривъ, свѣтла и т. д. вымагають что разъ новыхъ, значныхъ сумъ. Але чи то только то! А для самыхъ духовныхъ (не обрядовыхъ, не литургичныхъ), сказати-бъ миссийныхъ потребъ чи не треба грошей? А ну, чи потрафили-бъ певнѣ духовнѣ корпораціи свои мисіи для вѣчного ушасливленя людю такъ гладко переводити, коли-бъ у нихъ не було грошей? Чи влетѣлось-бы только тыхъ духовныхъ пташекѣвъ на нашу Русь, коли-бъ у нихъ не було тыхъ чи то паперныхъ (банкнотныхъ), чи сѣрѣбряныхъ, чи золотыхъ крылецъ? Анѣ думати! Сидѣли-бъ тамъ, де вродились. Нашому бо братови неразъ дорога до Львова выводитъ якъ-бы подорожъ ва Атлантикѣ, а все то черезъ тѣ грошѣ. Тымъ то и тѣ небожата-пташечки такъ и пильнують своихъ крылецъ.

Якъ церковь въ загалѣ має подѣ вглядомъ экономичнымъ свою не малу вагу, — такъ спеціально наша церковь рускаа приберє подѣ тымъ вглядомъ для нашего народу бєзконечного значєня. Се нашѣ єдиннѣ магнать-миліонерѣ. Онѣ будувє тысячѣ будувєль, сказати-бъ палатъ, котры стоить тысячей гроша. Онѣ потребує для тыхъ палатъ штукатурѣ, обрадѣвъ великихъ, золотои парчи, оксамиту, шовковѣвъ, канделябрѣвъ, килимѣвъ, бѣлы тонкого, золотыхъ и сѣрѣбныхъ посудинѣ и бєзѣ

конця романного добра, — о чьмъ всѣмъ по-
единиці спрота Русинъ звичайно навѣть и
подумати не може. Онъ потребує для тыхъ
палатъ рясного освѣтленя, кадила и т. д. А
потребує всего того ненастанно, що разъ, що
разъ. И справдѣ годили тымъ его широкимъ
потребамъ чужосторонній фабрики, варстаты,
майстернѣ, отливальнѣ, артистичнѣ заклады.
И робивъ нашъ миліонеръ свои богатѣ закупна
въ Италію (Римѣ, Флорентію), въ Тиролю, въ
Парижѣ, въ Монахія, въ Чехахъ, у Вѣднѣ, въ
Краковѣ, и Богъ знає де ще! Охочій посеред-
ники спроваджували таке добро въ Ліону,
Марсилія, Генуу, Норембергъ и т. д., та и
въ самого Брусаламу, Ливану. Знали нашого
миліонера люде на свѣтѣ. И не разъ то до
такого убогого вакутка, де тѣлько єсть церковь,
до такого мизерного раба божого, прійде пись-
мо десь изъ свѣта, нѣбы то за инстанцію,
щобы спонукати нашого миліонера до якого
тамъ закупна. И дивуєшся: село адаєсь таке,
що за него нѣ исторія не знає, и географія
мовчатъ, тѣлько що въ штаврамѣ его знають,
тай тѣ паны, що выѣджають на комисію, —
а тутъ за него якійсь Нѣмецъ переѣдася...
чудо тай годѣ! Такъ и знали, кажемо, за на-
шого миліонера люде на свѣтѣ, бо й було за
що знати. Онъ выявляєсь якъ жвавий поку-
пецъ, яко солиднѣй платникъ, плативъ щедро,
не жалуючи и не розбераючи, чи варта було,
чи не варта. (Кон. 6.)

Данило Танжисевичъ,

Переглядъ часописей.

(Систематична односторонність „Нового
Пролома“ и его помилки въ исторію нашего
народного розвою. Заохота „Слова“ для буквинскихъ
Русинѣвъ и его шира рада Полякамъ.)

Въ 143 числѣ „Нового Пролома“, напе-
чатана статія „Дѣйствительность (?) или ле-
таргъ?“ (Авторъ запевне хотѣвъ сказати „бдѣ-
ніе“, такъ якъ „дѣйствительность“ значить
„Wirklichkeit“ и не єсть нѣякою антитезою до
летаргу, который яко вище єсть така сама
„дѣйствительность“, якъ и „бдѣніе“, das Was-
chen). Въ той статіи авторъ переходить побѣ-
жно исторію нашего народного отродженя и
спеціально исторію просвѣты народныхъ масъ,
и наводачи примѣры кѣлькихъ увавшихъ чи-
таленъ, пѣдноситъ таке desiderium, щобъ кожда
читальня „имѣла радію существованія, щобы
вьявлялась результатомъ нѣсколько — или даже
нѣсколконадцятилѣтнего труда священника и
учателя въ области просвѣщенія.“ Не треба и
замѣчати, що такі и многі подобній реченя,
сѣмъфою голошеній „Новымъ Проломомъ“,
суть по просту выламуванемъ отвореныхъ
дверей, бо нѣкто предѣ не сумнѣваєсь, що
вєськє дѣло тѣлько тамъ може стояти и рови-
ватися, де „имѣеть радію существованія“. И
пѣсля проголошеня такои фразуочои истини,
„Новый Проломъ“ нѣ въ сего нѣ въ того за-
дає собѣ и цѣлѣй галицкѣй Руси пытанье, чи
всѣ тѣ невысупчі труды нашои интеллигенціи
и навѣть народа, всѣ тѣ радѣстнѣй обявы
суть „дѣйствительность или летаргъ?“ На те
вельми цѣкаве пытанье „Новый Проломъ“ не
отповѣдає нѣчого, бо — „самопоятно“ — нѣ-
чого отповѣстѣ не може, бо й само пытанье
було нѣ пріштите нѣ прилатане до нашего
жита. Летаргомъ навыває наука такій станъ
чоловѣка, который граничить мѣжь сномъ а
смертью, въ котрѣмъ чоловѣкъ нѣякого руху
— не то вже невысупшого труда и радѣст-
ныхъ обявдѣвъ — не проявляє.

Але не о тѣшло очевидно „Новому Про-
лому“ въ той статіи, але о той очеркѣ нашого
народного розвою, въ котрѣмъ-бы днѣ, правда,
сѣ невєличкими перекрученями та натяжками,
мѣгъ сказати свои типове: Все те „мы“ робили
— дѣйствительность се, или летаргъ? Въ
1860 роцѣ появилось „Слово“, „Письмо до гро-
мады“, „Вечерницы“, — але „числа на под-
держку высокыхъ сферъ — мы залишили о-
бласть народного просвѣщенія“. Очевидно, що
скоро „мы“ еи залишили, то нѣкто о нѣй не
подумавъ, ажъ поки „въ 1871 г. появилась въ
Коломыѣ популярная газетка „Русская Рада“,
а о. Наумовичъ, основавшій ту газетку, ки-
нулся сѣ цѣлымъ рвеніемъ молодецкого своего
духа въ область народной литературы. Сове-
ременно стали появлятьсь въ Коломыѣ попу-
лярныи брошюры, потомъ появилась „Наука“,
а на концѣ основано и Общество Качковскаго.
Изъ пера о. Наумовича появилась статута для
сельскихъ читаленъ, которые стали спорадично
учреждатися“.

Якъ бачимо, все те факты, — але кѣль-
ко-жъ ту тенденційной невѣрности и сентя-
рскаи нетерпимости! Не вже-жъ авторъ сєи
статіи самъ ивѣритъ въ то, що наше народне
розбудженє шло именно тѣлько тымъ ру-
слѣмъ, котре днѣ прописавъ? Хибѣ-жъ днѣ не
знає, що ще 1867 р. въ пѣдѣ пера о. Качалы
вийшла книжочка „Що насъ губить, а що
намъ помочи може?“, въ котрѣй були и на-
черки статутѣвъ читаленъ, шпихлѣровъ и касъ
пожитковыхъ? Не вже-жъ днѣ не знає, що
1868 р. вьявлялося товариство „Просвѣта“,
котре до 1871 р. розширило мѣжь народомъ
десятки тысячъ примѣрниковъ популярныхъ
выданѣвъ, въ ту пору, коли не було ще нѣвъ „Наука“
о. Наумовича, нѣвъ Об. М. Качковскаго. Не вже-жъ
авторъ думавъ, що заснованє „Общ. Качков-
скаго“ було послѣднимъ дѣломъ на томъ по-
ли, по котрѣмъ уже не появлялось нѣчого гѣд-
ного вгадки, отъ хочъ-бы н. пр. „Батьківщина“?
Та ба, вгадуючи все те для историчной прав-
ды, прійшлось-бы „Новому Пролому“ при-
знати, що не тѣлько „мы“ все робили, але й
другі не спали, — а языкъ „Нов. Прол.“ въ
ту сторону не повертася!

Говорачи о „Нов. Проломѣ“ слѣдує вга-
дати и о „Словѣ“, котре въ ч. 63 такъ горячо
загрѣває буквинскихъ Русинѣвъ до смѣлости
и вытревалости въ розпочатѣй выборчѣй бо-
ротьбѣ: „Єсть ли равная rivalизация нашихъ
кандидатовъ съ баронами и магнатами? Мы
не имѣемъ много надеждъ на нашъ успѣхъ!“ Єсть
се зовсѣмъ новый спосѣбъ передвыборчои аги-
тациі — аливати боржчимъ-ся о свои права
братямъ жаркѣй головы студенюю водою, и то
въ тѣй хвали, коли они не мають свого влас-
ного мѣсцевого органу, котрый-бы загрѣвъ
и заохотивъ ихъ, и коли навѣть польскѣй ор-
ганы здобуваються на теплѣйшій для нихъ
слова!

За то далеко бѣльше „надежды на успѣхъ“
має „Слово“, коли подає Полякамъ въ вели-
чєвнѣй вєступной статіи въ ч. 63 и 64 прему-
ару раду — перейти на православіє.
„Для Польщи другого выхода нѣтъ, только
примиреніє со Славянствомъ, сплотитесь съ
Русью союзомъ любви и единою право-
славною вѣрою“. Може бути, що рада та
сама по собѣ дужъ мудра, але мы думали-бы,
говорачи словами одного министра австрійско-
го „dass die Redaction des „Slovo“ sich die
Köpfe der Polen nicht zerbrechen soll“. Радше-
бы дбати лѣвше о свои домашній справы, вы-
брыети разъ въ непереглядного моря пустои
фразы, нѣжъ скакати на конику православной
пропаганды мѣжь Поляками и турбуватися
тымъ, якому Богу повиннѣй поклонитися По-
ляки! Sunt certi denique fines...

ПЕРЕГЛЯДЪ ПОЛИТИЧНЫЙ.

Австрійско-Угорска Монархія.

(Розпорядженє лязкове для полудневои
Стіриі.) Пѣсля информаций чєскихъ газетъ має
правительство въ короткѣмъ часѣ выдати розпо-
рядженє, нормуючє отношеня правий обохъ кра-
евыхъ лязковъ въ полудневѣй Стіриі.—Позаякъ
министеръ справедливости вже дня 12 цѣвнтя
1882 р. выдавъ розпорядженє, котрымъ прика-
зує судамъ въ полудневѣй Стіриі приймати сло-
венскѣй поданя, то новє розпорядженє относю-
чєсь-бы до становща словенскѣй мовы въ уря-
дахъ политичныхъ, а Словенцѣ лишъ сѣ нетерпе-
ливою выжидають, коли ея вѣсть станєся до-
вершеннымъ фактомъ.

(Результатъ выборовъ до угорского сойму)
єсть пѣсля послѣднихъ телеграмъ оєй якій: Вы-
брано загаломъ 231 либеральныхъ послѣвъ, 59
кандидатѣвъ сторонництва умѣренной оппозиціи,
73 послѣвъ зѣ сторонництва крайной лѣвицѣ, 16
народовѣцѣвъ, 10 лѣвыхъ и 17 антисемитѣвъ.—
Въ 7 округахъ маються ще отбути выборы тѣс-
нѣйшій. — Становще сторонництва либерального
майже не змѣнилось въ порѣвнаню сѣ минувою
каденцію, коли ея шартія числяла 229; найбіль-
ше отратила умѣренна оппозиція, котрой знамени-
тѣсть, якъ звѣстнѣй защитникъ зѣ процесу Тиса
єсарьского и другѣ, невыбранѣй сего року до сой-
му; найбільше однакожъ възмогла въ силу партіи
антисемитѣвъ, котрой члены въ угорскѣмъ
соймѣ мимо найзавѣтѣйшой агитациі протавникѣвъ
зросли бѣльше якъ въ трое въ порѣвнаню
сѣ послѣдними выборами, а въ виду того, що въ
7 округахъ будуготъ ще отбували выборы тѣснѣй-
шій, має оно ще шансу на пріобрѣтѣ.

(Соймъ истрійскій.) Италійска бѣльшѣсть
истрійского сойму вийшла якъ звѣстно ману-
шого року въ демонстративнѣй спосѣбъ зѣ сой-
мовон салѣ, коли посолъ Лагиня зачавъ говорити
по хорватски, а крайна нетерпимѣсть италійскихъ
шовинистѣвъ спонукала славянскихъ послѣвъ
выѣхати въ часѣ соймовои сєсиі зѣ Паренцо.
Сєй поступокъ славянскихъ послѣвъ бувъ про-
тєстомъ тѣжко ображеного національного чувства

и знайшовъ одобрєньє у славянскихъ выборчѣвъ,
а такъ якъ кравду, запѣдѣну Славянамъ въ
истрійскѣмъ соймѣ, отчувавъ глубоко кождѣй Сла-
вянинъ, то така негачи конституційныхъ правъ
славянскаго населєня була доказомъ, що рѣвно-
правнѣсть вѣсѣхъ народѣвъ, живущихъ въ Австріи,
далєко ще неперевєдена и що принципъ помирєня
народностей, выписаннѣй на програмѣ гр. Таффе,
має лѣшь теоретичнє значєньє. — Недавно от-
крыто сєгорѣчну сєсию истрійского сойму а сла-
вянскѣй послѣй рѣшившѣй прийати участь въ
засѣданнѣхъ сойму зовсѣмъ справедливо заявили,
що будутъ говорити въ соймѣ лишъ въ свойѣй
рѣднѣй мѣвѣ. — Сє заявленє, оголошенє въ сла-
вянско-федералистичныхъ органахъ, розумѣєсь,
дуже неподобалося италійскимъ шовинистамъ и
ихъ союзникамъ и они пѣднимають крикъ, що
сѣхъ Славяне прямують до розвязаня истрійского
сойму. — Коли пос. Витезичъ предогавивъ гр.
Таффеому справу неурядкѣвъ, зайшовшихъ ми-
нушого року въ истрійскѣмъ соймѣ, маєъ пре-
зидентъ министерѣвъ обѣцати, що недопустятъ
вже бѣльше такихъ несправильностей и маєъ за-
явити, що въ случаю, коли-бы мали повторитися
сего року таки пригоди, онъ буде приневолєний
розвязати истрійскѣй соймѣ. — Таке заявленє
гр. Таффе, — розумѣєсь, о скѣлько вѣсть про него
має фактичну основу — належить новитати яко
признаку справедливого пониманя международныхъ
отношенъ, зѣ другою-жъ стороны, годѣ доглядѣти
въ рѣшеню славянскихъ послѣвъ якои небудѣ
нєлюбяной тенденціи, а замѣтъ вѣны, въ можливѣ-
вомъ розвязаню истрійского сойму, можна-бы
лишь пѣдєести протѣвъ италійскихъ шовинистѣвъ,
що нешанованемъ правъ национальныхъ Сла-
вянѣвъ спонукують правительство до такихъ мѣрѣ.
— Славянскѣй послѣй истрійского сойму задумали
внести до правительства пропамятнє письмо и
выразити въ нѣмъ свои бажаня а мѣжь инчимъ
пѣдєести тамъ справу обєсєдженя єпископского
престола въ Паренцо-Поля.

(Змѣна мѣсяця пробуваня адвокатѣвъ.) Мани-
стерство справедливости выдало до вѣсѣхъ палатъ
адвокатскихъ рескриптъ, въ котрѣмъ зываєє ихъ,
щобы про кождѣй случай змѣны мѣсяця пробуваня
адвокатѣвъ и переселєня адвокатѣвъ зѣ одного
округа судового до другого здавали министер-
ству справу.

(Австрійско-румынска комисія регуляційна),
котра якъ звѣстно має задачу урегулєвати дѣякіи
сѣборнѣй точки границѣ межѣ Буковинѣю и Руму-
нією скѣнчила вже обѣздъ границѣ и зачала вже
студіи надъ зѣбранымъ матеріаломъ.

(Русъ выборы) въ краяхъ, де маються от-
бувати выборы до соймѣвъ краевыхъ, ще дуже
оживленнѣй, а журналы набитѣ листами кандида-
тѣвъ и выборчими отозвами; нѣгде однакожъ не
заманієстувалося акція выбора такъ горячково
якъ въ Моравіи. Тамъ станули насупротѣвъ себе
два великѣй табору: чєскій и нѣмецкѣй и обѣ
стороны выпужають свои силы, щобы выйти по-
бѣдно. — Нѣмцѣ жалуются на надѣжнѣтѣ вла-
стей въ користъ чєского сторонництва, Чехи же
пѣдносять махинаціи Нѣмцѣвъ. Межѣ прочимъ
доносять чєскѣй газетѣ, що пос. Авєицѣвъ надѣ-
славъ до бурмиотра сего мѣста, въ котрѣмъ кан-
дидує о мандатъ посольскѣй, 3000 зр. ав. „на
шкѣльнѣй цѣлѣ“. — Не знати, що розумѣвъ кан-
дидатъ говорачи про „шкѣльнѣй цѣлѣ“, интєнціи
єго не муєсь однакожъ зовсѣмъ отповѣдати по-
глядамъ бурмиотра на потребу такои помочи, бо
онъ еи отказаво и отославъ датокъ назадѣ.

ЗАГРАНИЦЯ.

Сполучені Державы. Въ поодинокыхъ
станахъ Сполуч Державъ отбуваються теперъ вы-
боры кандидатѣвъ на президента. Самъ выборъ
президента має наступити доперва въ осєни. Най-
бѣльшій шанѣсъ бути выбраннымъ маєъ доєи Влєнъ.
Чимъ бѣльше однакожъ супротивляються сєму вы-
борѣву рєпубликаны, тымъ бѣльше знову агитую-
ть демократы за выборѣмъ своего кандидата Кле-
велєнда. Демократичнѣй союзъ въ Нью-Йорку вы-
славъ минушого тыждня 72 своихъ делегатѣвъ до
Чикаго сѣ наказомъ, щобы въ вѣсѣхъ пытан-
няхъ згѣдно поступали сѣ тамошними демократа-
тами. Такъ само голосують демократы и въ дру-
гихъ станахъ за Квелєландомъ и здасєя вже те-
перъ, що выборъ єго на президента майже заєв-
неннѣй.

Англія. Глєдстонъ запѣвѣвъ въ низшѣй па-
латѣ, що перше засѣданє конференціи отбугєся
сего тыждня въ субѣту. Передѣ сѣмъ ще полу-
чатъ державы, рєпрезєнтованнѣй на конференціи, чи-
сла относєчєся до ф.ансового проєкту. Норт-
котъ выступивъ сѣ сильною критикою протѣвъ
министерства и нападєвъ на правительствону
политику възглядомъ Франціи. — „Times“ въ од-
ной статіи, будѣто-бы походячѣй зѣ ирландскихъ
кружковъ обговорює замѣры и пляны Фєнианѣвъ.
Пѣсля сєи статіи давнѣйшій голова фєнианского
союза Джемєвъ Стєфєнєвъ єсть зовсѣмъ протѣвнѣй
динамитѣвой политикѣй партіи О' Дѣнавана Россєй.
Онъ хочє скликати зѣборъ вѣсѣхъ знаменитѣшихъ
патріотѣвъ ирландскихъ до Чикаго и хочє на
нѣмъ розвинути свой програмъ и протєстувати
протѣвъ убійствѣвъ политичныхъ и политикѣй Пар-
нєля, бо она одностороннє спомогає арендаторѣвъ
и цєує тымъ спосѣбомъ добротыгъ и спѣкѣй Ир-
ландіи. Стєфєнєвъ каже, що Ирландія повинна пере-
довсѣмъ старатися, щобъ мала свое законода-
вєство и зрєорганізувалося войсковѣ такъ, щобы
на случай потреби могла збройно выступити
протѣвъ Англіи; агитациі, якѣ теперъ ведуться,
суть бєзъ цѣли и лишъ деморализують.

Франція. „Sohl. Zig.“ доносить, що въ
кабинетѣ французскѣмъ заносится на пєвнѣй змѣны.
Фєрри хочє використати свое добре положєньє
по поводу своихъ побѣдъ въ заграничнѣй поли-

тицѣ и хочє надати министерству славянскихъ
напрямѣкъ а то тымъ бѣльше, позаякъ вѣсѣмъ
кѣлькимъ мають уступити, не отбѣвѣвъ на
вѣдѣ. Вальдекъ-Руссо не може повѣстѣти о
оци министра дѣлѣ внутреннихъ дѣлъ, а
чѣхъ выборчѣвъ; позаякъ онъ єсть одинокѣй
собою прихильнѣй сторонництво, то Фєрри
єму отдати министерство юстиціи, а
маєъ Мартєнъ-Фєйльє. Трєтій має уступити
министеръ войны Кампєлонъ, который въ
рекрутациі стануєтъ по сторонѣ наѣбратѣвъ
не допускаячи жадного вынатуку для обѣсє-
дженя до трѣлѣтнѣй службы войсковѣй.
Бу Тарардъ позбєстане лишъ длитѣло, до
повѣдѣйшого чѣловѣка на сего мѣсєца. — На
ромъ Наполеонъ намѣряє незадолго выдѣти
фєстѣ, въ котрѣмъ хочє зѣ рожныхъ
тѣвъ доказувати свои права, и хочє отбѣвѣти
претєндєнтѣмъ. Выборъ формѣ урѣваня
родови. — Фєрри давъ 23 с. м. въ широкѣй
поясненя, отнєсєчєся до англійско-француз-
кого войсковѣй египетскѣй. Въ поясненя
взначивъ онъ насампередѣ, що Фєрриєвъ
анѣй англійскимъ анѣ французскимъ, але
лишь краємъ международнымъ, європейскимъ
пытаньє египетѣкѣ не перєстало бути пытаньємъ
європейскимъ. При сѣй случайности побѣдѣ
повагу Глєдстѣна и Гранвилля, котры
були за неутральностию Египту. Далѣе
що Англія обѣязалася уступити зѣ Египту
назначєнѣмъ часѣ и не позбѣстане дальшє
гнѣтъ бєзъ запытаня державъ, а Франція
мє Дельтѣ войсковѣ, не порозумѣвшѣй
єтъ Англією. Въ 1888 р. мають державы
дѣти, чи окупациі Египту черезъ Англію
дальше трєвати. Неутральностию Египту
Бєльгійи и свободѣ Суєского каналу
ри найбільшымъ добуткомъ французской

Голландія. Коли на входѣ Европы въ
дѣкъ союза сєредно-європейскихъ державъ
мира бѣдай зѣдаются бути забезпечєнѣй на
частѣ, то на заходнѣмъ кѣнци еи прѣбує
разъ бѣльше матеріалю, могучого довести до
різного непорозумѣня межѣ декотрыми держа-
ми и выжикати навѣть збройнє ихъ высту-
паня. До рѣжныхъ иншихъ причинѣвъ, могучихъ
кѣти горячєе непорозумѣняє, причисляють
смерть наслѣдника голландского престола,
Ораніи. Небезпечєньство сє грозило нѣ
а въ послѣднихъ днѣхъ, якъ мы сѣ вже
ли, сподѣвѣвалось навѣть катастрофы, котра
и наступила. Кн. Оранія померъ 21 с. м. на
ставляючи по собѣ жадныхъ наслѣдниковъ.
Александръ родився 25 сєрпня 1851 р. и
зѣ першѣй жены короля Сѣвѣи, княгинѣй
бергєской. Єсть сѣ въ прѣтягу кѣлькихъ
другѣй случай смерти въ цѣнуочѣй родинѣ
лєндєкѣй. Оба оны короля Вильгельма
мерли нежонатѣ. Старшій братъ князя
дра Вильгельма померъ въ Парижѣ 1873 р.
незгодѣ сѣ своимъ батькомъ. Наслѣдство
припадає теперъ чѣтырѣхлѣтнѣй княгинѣ
Вальдємѣ, дочкѣ короля зѣ другого
Ораніи. Показякъ король Вальдємѣ
єсть старѣй и часто западає, то по сѣ
мусѣла бы бути утворєна регєнциі. Зако-
номъ європейского Голландіи означують
по бєзпѣкотнѣй смерти кн. Ораніи має-
бути ступити на престолѣ на случай, якѣ-
бы померъ не маєъ бѣльше жадного сына.
Въ законѣ сказано, що въ такомъ случаю
наслѣдѣе жєнѣ родини ораньско-наса-
вонскѣй, отже княгинѣ Вильгельмѣ.
Позаякъ она однакожъ доперва не
скѣнченѣмъ 18 роцѣмъ отасєвъ повнѣлѣтною,
сѣ-бы напередѣ бути визначєнѣй оубѣтѣ,
пѣтому такожѣ и регєнциі. Пѣсля закодѣвъ
оныхъ може отже оубѣкнути бути и коро-
мати. Наколи бѣ подчасѣ малѣлѣтнѣости
не була означєна регєнциі, то заступєе
рада державна вразѣ сѣ министрами; ои
выбєрає зѣ помежи себе голову, котрому
єго сагають, а онъ оклакує потому
державы, котрѣй именують регєнта. Замѣчєно
приєраєя регєнта кѣлого року зѣ
спѣрѣднѣной родинѣ. Въ такомъ случаю
первенство нѣмецкѣй князѣвѣ наса-
вѣкъ; сѣ мѣжѣ дуже легко дати Нѣмєчєнѣй
причину заступєе вѣ справу, тымъ бѣльше,
що она наєъ зєвернула свои очи на
Люкємбургѣ. Зѣ отѣмъ наставѣ въ
Франціи може и справедливыи ступѣ
а французскѣй журналы выдѣтъ въ
отѣва голландского престола
європейски и наклакують до
интервенціи въ нѣмъ
загроженѣю черезъ Нѣмєчєннѣю
независимости
Голландіи.

НОВИНКИ.

— Повнѣ. Отъ Вислы ажъ по Пруть,
цѣлымъ Карпатѣвъ розѣблєсь по Галичнѣй
недоля, всюды оумъ, плачь и зѣйкъ. Добу-
тѣ гѣркой працѣ зничила вода або забра-
ла сѣ собою. Повнѣ сєгорѣчна була, здасєя, бѣльше,
якъ 180 р. Отъ 18 с. м. почали прѣбувати
доплывахъ Днѣпра, Сяну и Вислы, а
воды дѣйшла 20 с. м. до наивысшѣй точки.
Видъ зачинають вправдѣ вже опадати и
безпечєньство вже минуло, хочє не
обєва, чи оно ще не повторѣтѣ, бо въ
Италіи и надѣ морємъ Адриатикѣмъ
сильна депрєсія, котра знову заво-
бурю и доцѣ въ сєреднѣй Европѣ. Зѣ
вѣстєй о нещастѣхъ, якѣ повнѣ
ємо ще слѣдуєтѣ. Быстрѣй коло
страшно прѣбуєтѣ; вода залила
цѣле стоить пѣдѣ водою. Кѣлькє
Днѣстромъ вода прѣвала. Коло
вала вода 30 мѣстѣвъ, а коло

